בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

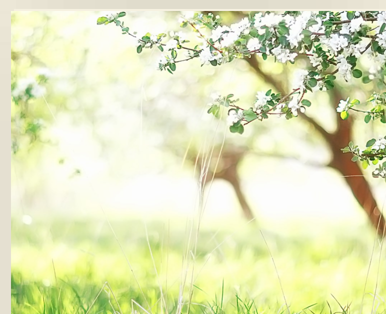
גליון מספר: 84

פרשת אמור

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

שלמות או בעלי מומים

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשת הקודמת והיא פרשת קדושים נצטווינו בציווי הידוע "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ". אומנם כבר הרמב"ן העיר כי הפלגה היא, אך אנו בפשט דבקים.

רבים הם המזכירים כאן את הגמרא במסכת שבת (לא ע"א) על אותו גוי שרצה להתגייר וללמוד את התורה כולה על רגל אחת, וכבר בא אצל שמאי ודחפו באמת הבניין, וכאשר בא אל הלל הזקן אמר לו פסוק זה, רק במילים אחרות "דעלך סני לחברך לא תעביד" ואף הוסיף הוא "שזוהי כל התורה כולה".

בשומעי דברים אלו, קושיא עלתה בליבי, וכי פסוק זה כולל את כל התורה כולה הוא? ניחא מצוות שבין אדם לחברו, אך ישנו עוד פן בתורה והוא בין אדם למקום, וכי אדם מניח תפילין בכדי לעשות נחת רוח לחבר שלו?

וכבר באו מתרצים ואמרו שפתרון השאלה נמצא בהמשך דברי הלל לאותו גר: "ואידך זיל גמור" אך קשה הדבר שכן כבר אמר לו הלל שזה כל התורה כולה.

שאלה נוספת העולה היא בלב כל אדם בקוראו את פרשתנו, פרשת אמור. הקב"ה מצווה את אהרון הכהן (כא, יז) ש"אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו", דהיינו, לא יבוא כהן בעל מום שהוא לשרת בקודש. וכן בהמשך, לגבי טיב הקרבן נאמר (כב, כ): "כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא תַקְרִיבוּ" ואם תקריבו "לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם".

פסוקים הללו טומנים אצלם לכאורה קושי גדול, והוא מפני היותה של תורתנו בעלת מוסר אלוקי השמה דגש על הלב והמחשבה וכמו שאמרו הקדמונים "רחמנא ליבא בעי", אז כיצד ייתכנו ציווים שכאלה בתורתנו הקדושה המצריכים שלמות בגשמי ואסתטיקה?

בכדי לענות על שאלות אלו יש להניח יסוד והבנה נוספת בפסוק אשר בראשית המאמר. יש להציע שהציווי "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" איננו מכוון רק ביחס לחבר שהוא בשר ודם, אלא גם ביחס לקב"ה.

ואל יהיה בעיניך כדבר חדש, שהרי כבר מצאנו בכמה מקומות דימויים אף רחוקים מכך (עיין מסכת יומא נד ע"א בענין הכרובים).

קריאת שמע- תמצית התפקיד הישראלי

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הקדמה:

בליל אמש, לאחר שהשכבתי את ביתי לעוד שינת לילה ערבה ואיחלתי לה ליל מנוחה, ניגשתי לצאת מדלת החדר אל עיסוקיי. אולם מיד ביתי דאגה להזכיר לי ששכחתי משהו חשוב "אבא, יד ימין" היא כמובן התכוונה לטקס הלילי הקבוע שבו קוראים אנו יחד קריאת שמע שעל המיטה. לאחר מכן, שיצאתי מחדרה והפעם באופן סופי, פתאום הגיחה אל מוחי תובנה מדהימה: איזה זכות גדולה יש לבת שלי ולכלל ילדי ישראל, על כך שהם מורגלים כבר מגיל ינקות לקיים את תמצית תפקידו הייחודי של עם ישראל.

בקריאת שמע שאנו כה מורגלים לומר מידי יום ביומו, טמון עיקר תפקידו של עמ"י כולו. על מנת להבין את גודל התפקיד המשתקף מהמצווה היקרה הזו, צריכים אנו לעצור ולהתבונן מעט על מצוות קריאת שמע, ומתוך כך להשיב אל לבנו את יוקרתה הרבה של המצווה המופלאה הזו. נעמוד מעט על הדברים:

העולם הפירודי:

בספר הזוהר, מובא תיאור מיוחד ומדויק לעולם הגשמי אותו אנו מכירים מעת הורתנו. העולם הזה נקרא "עלמא דפירודא", עולם מפורד לחלוטין. נסביר מעט את כוונת הדברים: כאשר אנו מתבוננים במציאות העולמית, בהתבוננות חיצונית אנו רואים המון פרטים במציאות שלכאורה אין ביניהם כל קשר מהותי ואחיד. בהתבוננות נוכל לחזות בפרטים רבים של המציאות: כוחות טבע כבירים שעוטפים את המציאות, ישנם כוכבים, שמש, ירח, חיות, בהמות, טכנולוגיות מפותחות וכן הלאה. לכאורה כל אחד מהנמצאים הללו אינו קשור לחברו כלל, אלא הוא בעל מציאות העומדת בפני עצמה, הוא ממשיך ומתקיים בהרגל טבעי מופלא מטבע הכוחות הגנוזות בתוכו . וכן גם מצד המין האנושי, לו נתבונן בו מעט נוכל לזהות בו פירודיות מוחלטת, כל אדם ואדם עומד לעצמו, לכל אחד יש את התכונות הייחודיות שלו והכשרונות המיוחדים רק עבורו.

כאמור, מתוך התבוננות שכזו עלולים אנו לתפוס את העולם כעולם מפורד לחלוטין, שכל פרט בו הוא מעין מערכת משומנת ומתוחכמת שיש לה מציאות עצמאית. אולם חשוב לדעת שמסקנה שגויה שכזו, הלא היא פועל יוצא של גשמיותו של האדם האנושי. מכיוון שהאדם נתון בתוך מעטה גשמי של גוף שיסודו מן העפר, ממילא הוא מסוגל להתבונן בעיני שכלו אך ורק

במציאות הגשמית המוחשית, והיא כאמור מפורדת לחלוטין כלפי חוץ. לכן, אין זה פלא בעינינו שהמין האנושי בכללותו תופס את העולם כמפורד לחלוטין. המדע לדוגמא, יודע לסקור היטב כמעט כל פרט ופרט בנבראים ולהתבונן בעומקו, אולם אף לאחר מחקר עיוני מפרך הוא מצליח לעמוד בשכלו על החוכמה הרבה שגנוזה בנמצא אחד מן העולם, אולם את הקשר האחדותי שאותו נבאר לקמן אין הוא יכול להקיף בשכלו ובמחקריו, עמוקים ומחוכמים ככל שיהיו. וכאמור אין זה פלא, המדע בוחן את העולם מתוך נקודת מבט גשמית המסוגלת לתפוס בכליה אך ורק את "עלמא דפירודא".

התפיסה האחדותית:

אלא שכאמור, התפיסה שמזהה את העולם כמפורד, נובעת מהתבוננות שטחית ורדודה בלבד. מצד האמת ישנה אמת אחדותית אחת לכל נמצאי העולם הגשמי. נעיין ונעמיק מעט בלשונו של הרמח"ל (דרך ה' ח"ד פ"ד) בעניין זה:

"הבורא, יתברך שמו, המציא ברצונו נמצאים שונים, עליונים ותחתונים, רוחניים וגשמיים, וסידרם בסדרים שונים, ונתן בחוק כל אחד מהם לפעול פעולות ולעשות מעשים, להתגלגל בגלגולים ובסיבובים שונים, כפי מה שפילגה חכמתו, יתברך, לכל אחד ואחד. ואמנם הנה הוא, יתברך שמו, השורש והסיבה לכולם. ... שאף על פי שניתן בחוקם של הנבראים לשלוט בענינים מה שיכלתם מקפת, ופועלים פעולות גדולות כל אחד כפי מה שבחוק פעולתו, הנה באמת אין בהם כח ולא שליטה אלא מה שמסר להם הבורא, יתברך שמו, שהוא האדון האמיתי השליט וכל יכול, וכל מה שהם פועלים אינו אלא מה שהוא, יתברך שמו, נתן ונותן להם כח שיפעלו, והוא אדון עליהם להוסיף ולגרוע כרצונו בכל עת ובכל שעה."

בדברים הנפלאים הללו מסביר לנו הרמח"ל יסוד חשוב ומהותי. על אף העובדה שכלפי חוץ הננו מקיפים בשכלנו את העולם המפורד בלבד,

הננו יודעים בידיעה גמורה שאין זה אלא ראיה חיצונית של הרבדים הנמוכים יותר של העולם והמציאות. אלא כל מה שנמצא וקיים בבריאה על אף פירודו החיצוני, משמש ככלי להופעת רצון ה׳ במציאות הגשמית כולה.

על אף שכלפי חוץ ניתן לסבור שבכל אחד מנמצאי העולם יש כוח עצמי בלתי מוגבל לפעול את פעולתו ולהתמיד בתפקידו, מצד האמת כל כוחו ועוצמתו אינם נובעים אלא מהשפעת הבורא ית׳ עליהם. וההשפעות הללו אינן מקריות כלל, אלא השי״ת משפיע שפע רב לנמצאים בצורה מדוקדקת על מנת שרצונותיו ותקוותיו כלפי הבריאה כולה יצאו אל הפועל כראוי במציאות הגשמית המפורדת. וכפי שכותב הרמח״ל (שם) בהמשך דבריו:

״נמצא, שהקדוש ברוך הוא, הוא המנהיג את הכל באמת, ועצתו לבדה היא תקום, שהוא הגיעו טובו ושלמותו אל ברואיו, וכמו שזכרנו שם, אלא שלפי אמיתת הענין צריכים הדברים להתגלגל בגלגולים אלה על פי יסודות החכמה הנפלאה והטוב האמיתי, ויוודע בסוף כל הגלגולים, כי הוא, יתברך שמו, אחד יחיד ומיוחד, והוא הסובב של המסיבות האלה בדרכיהן לבוא אל התכלית האמיתית, שהוא הטוב האמיתי, שזכרנו.״

על גבי כלל הפרודיות של העולם הגשמי, ישנה הנהגה אלוקית עליונה. הקב״ה מופיע בכל פרט בבריאה ומחיה אותו מתוך ראיה עמוקה וכוללת. כל הפרטים המופיעים במציאות הגשמית, הם חלק מכליו העליונים של השי״ת, הוא מעניק לכל פרט ופרט את מציאותו ותפקידו היחודיים, עד שבסופו של דבר צירופם של הפרטים כולם עם טבעיותם האישית, יובילו מתוך חכמתו המופלאה אל תכליתו של העולם- מימוש רצונותיו ותקוותיו מהבריאה והמציאות כולה.

על מנת לסבר את האוזן נמשיל את הדברים למכונה כזו או אחרת. כל חלק ורכיב המרכיב את המכונה המתוחכמת הוא בעל תכונות ייחודיות. בצירוף ראוי ומאוזן של כלל חלקי המכונה מתקבלת בסופו של דבר הפעולה המיוחדת שלה יועדה המכונה ולשמה היא נוצרה מלכתחילה.

כך גם לגבי העולם הגשמי, דווקא מתוך הפירודיות הרבה, דווקא מתוך צירופם של כלל חלקי הבריאה המפורדים תובל המציאות אל מקום עליון ושלם יותר.

תפקידו של עמ״י- לזהות את האחדות:

אם כן על עם ישראל, העם בו בחר ה׳ להיות לו לעם סגולה, מוטל תפקיד חשוב ומהפכני. בתוך עמ״י נטועה נשמה עליונה, חלק אלוה ממעל. הנשמה הזו מסוגלת להתבונן בצורה חודרת ועמוקה במציאות, ולזהות למרות כל הפירודיות את הבורא. מתוך מבט זה יכול העם הקדוש להתעלות ולהתרומם, ולזהות את האחדות הגמורה שבה מונהג העולם כולו מתוך הפירודיות הרבה.

זהו בעצם עיקר תפקידו של עם ישראל לגלות את האחדותיות האלוקית בבריאה, ולקרב את העולם כולו אל השי״ת. התפקיד העליון והחשוב הזה בא לידי ביטוי בצורה יום יומית באמירת קריאת שמע כפי שכותב הרמח״ל שם בהמשך דבריו. באמירת שמע ישראל אנו מביאים לידי ביטוי את העובדה העליונה שהש״ית הוא זה שמחיה את העולם הגשמי כולו, והוא האמת האחדותית העליונה של הבריאה כולה.

שני זמנים עיקריים לקריאת שמע:

ממשיך הרמח״ל (שם) ומסביר שעל מנת שיושלם התפקיד הזה כראוי ישנו צורך לקיימו בשני זמנים עיקריים והיינו קריאת שמע דשחרית ושל ערבית:

״והנה כלל ההנהגה של העולם הזה מתחלקת להנהגת היום והנהגת הלילה, וכמו שזכרנו בחלק שלישי פרק א, ובכל בוקר ובכל ערב מתחדשים הסדרים ומשמרות המלאכים לתפקידם, כפי סדר ההנהגה, ואולם אנחנו בני ישראל נתחייבנו להעיד על אמיתת ייחודו, יתברך, בכל הבחינות.״

בעולם ישנם שני מציאויות עיקריות שונות, מציאות היום וסדריה השונים ומציאות הלילה וסדריה השונים. כאשר אנו ממליכים ומייחדים את שמו ית׳ הן ביום והן בלילה אנו מורים על כך שהוא זה שברא את העולם כולו והוא האחדותיות העליונה שנמצאת מעל כל הפירודיות הנראית כלפי חוץ, ומדריך אותה אל מקומה הראוי והנכון.

קודם ישראל ואח״כ העולם כולו:

למען האמת, כפי מה שמתבטא ע״י עמ״י בקריאת שמע, כן עתיד לבוא לידי ביטוי בידי העולם כולו לעת״ל. כפי שכותב הרב קוק זצ״ל (אורות התשובה ה׳, ז׳):

״העתיד יגלה את הפליאות של גבורת התשובה, ויהיה גלוי זה מענין את העולם כולו באין - ערוך הרבה יותר מכל החזיונות המפליאים, שהוא רגיל לראות בכל מרחבי החיים והמציאות.

והתגלות חדשה זו תמשוך את לב הכל בפליאתה, עד כדי להשפיע על כולם מרוחה, ואז יקום העולם לתחיתו האמתית, ויחדל החטא, ויבוער רוח הטומאה, והרשעה כולה כעשן תכלה"

במילים הקצרות הללו מבאר הרב זצ"ל עניין עמוק. לעת"ל אחדותו המופלאה של השי"ת תתגלה בעולם בצורה מובהקת ועוצמתית. כל הפירודיות, ההסטוריה, האנושות, הכל יתגלה כחטיבה אחת בעלת מטרה עליונה וחשובה: להופיע את כבוד ה' בתוכה ולהוביל את העולם למצבו המתוקן. כלומר, עניינה העמוק של קריאת שמע שהיא ייחודו ית' יבוא לידי ביטוי ע"י העולם כולו.

אולם על מנת להגיע למעלה עליונה זו, חייבים ישראל להתחיל ולגלות את שמו ית' בבריאה יותר ויותר ע"י קריאת שמע, וכך להנכיח את המציאות האלוקית בתוכנו ממש. ככל שיפעלו בזה ישראל יותר ויותר כך יתגלה שמו ית' בצורה עוצמתית ועליונה יותר שתסחוף אחריה אף העולם כולו ואף את אוה"ע. וכפי שכותב הרב בהמשך דבריו (שם, שם, ח'):

> "כנסת ישראל, בהרגשתה הרוחנית העודפת, היא הראשונה בעולם לתשובה, היא החטיבה העולמית שסגולת התשובה תתגלה בה תחלה; היא נדחפת להיות מותאמת עם האורה האלהית בעולם, שאין בה חטא ועון."

נמצא אפוא שע"י קריאת שמע בא לידי ביטוי תפקידו המרכזי והחשוב של עמ"י בעולם כולו. שנזכה שיחודו ית' יתגלה בתוכנו בצורה עוצמתית וחזקה מאין כמותה

האם מברכים על ריח של מטהר אויר?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

האם מברכים על בשמים שבבית הכנסת ועל שמן העשוי להעביר את הזוהמא ומדוע?

ברכות דף נא עמוד ב

אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של נכרים ולא על הנר ולא על הבשמים של מתים, ולא על הנר ולא על הבשמים של עבודה זרה.

ברכות דף נג עמוד א

אמר רב הונא: בשמים של בית הכסא, ושמן העשוי להעביר את הזוהמא – אין מברכין עליו. למימרא, דכל היכא דלאו לריחא עבידא לא מברכין עלויה, מיתיבי: הנכנס לחנותו של בשם והריח ריח, אפילו ישב שם כל היום כלו – אינו מברך אלא פעם אחד, נכנס ויצא, נכנס ויצא – מברך על כל פעם ופעם; והא הכא דלאו לריחא הוא דעבידא וקמברך! – אין, לריחא נמי הוא דעבידא, כי היכי דנירחו אינשי וניתו ונזבון מיניה.

הטור כתב "אין מברכין על הריח אלא אם כן נעשה להריח הילכך אין מברכים על בשמים של מתים ושל בית הכסא ושמן העשוי להעביר הזוהמא שלא נעשו אלא להעביר ריח רע",

ובירושלמי איתא שכל מה שלא מברכים על בשמים של מתים זה דוקא כשנותנים למעלה ממטתו, אבל נתונים למטה (מ"ב לפני מטתו) מברכים מכיון שיש לומר שהם מונחים לכבוד החיים כדי שיריחו ויהנו.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "אין מברכין על הריח, אלא אם כן נעשה להריח; הילכך אין מברכין על בשמים של מתים הנתונים למעלה מהמטה, שאינם אלא להעביר סרחונו של מת, אבל נתונים למטה, מברכין, שאני אומר: לכבוד החיים הם עשויים; וכן אין מברכין על בשמים של בהכ"ס ולא על שמן העשוי להעביר את הזוהמא".

המ"ב (י) ביאר שבשמים של בית הכנסת הם הבשמים שמוליך איסטנים לביה"כ כדי להעביר הריח רע, ואם הולך אדם ומריח מרחוק ריח בשמים אלו א"צ לברך כיון דבעלים לא עשאום אלא להעביר הריח רע ואפילו אם מתכוין להריח - אינו מברך.

האם מברכים על שמן שעשוי להעביר ריח רע שבגוף

השו"ע פסק שאין לברך על שמן העשוי להעביר את הזוהמא.

והמ"ב (יא) ביאר שאדם שגופו מזיע הרבה וצריך לסוך גופו בשמני בשמים להעביר זוהמת הזיעה שריחה רע, וכן כשאוכל וידיו מזוהמות מחמת שנגע בידיו באוכלין וסך ידיו בשמן נמי אינו מברך, שגם בזה עיקרו להעביר הזוהמא ולא להריח,

ואין נ"מ בין שמן סתם לשמן אפרסמון שהוא שואב שאינו מברך עליהם מכיון שעיקרם בא בשביל לסלק הזוהמא.

בהלכה ברורה (ח) כתב שאין לברך ברכת הריח על מטהר אויר המצוי בזמינינו מפני שמלבד שעל פי הרוב הדרך להשתמש בהם אך ורק כדי להעביר ריח רע, גם נעשה מחומרים סינטטים ואין לברך על ריח כזה (כמבואר ברטז סע' כו).

שאלת השבוע

האם מותר לברך ברכת הריח על בושם של אישה?

ר' יוסי אבוקסיס—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

על פי זה, מתיישב מאמרו של הלל הזקן לאותו גר, שכן הציווי של "ואהבת לרעך כמוך" כולל בחובו גם את המצוות שבין אדם למקום, על משקל המשנה באבות (ד, ב): "עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו".

וכן ביחס לקושיא השניה שהעלנו בדבר פסול בעלי מומים אצל המקדש, ניתן לומר שאין חלילה מניעה בדבר אצל הקב"ה וחוסר רצון בבעלי המומים, אלא אצלנו, בני האדם, אין הדבר נאה ומתקבל. וכמו שאומר רש"י בפרשה על איסור זה של שימוש בעלי מומים "אינו דין שיקרב, כמו (מלאכי א ח) 'הקריבהו נא לפחתך'".

רש"י כאמור, מביא פסוק מספר מלאכי המנמק את האיסור שבדבר. ופירוש הפסוק כבר הסביר שם המצודת דוד: "בחון אתה הדבר והקרב מאחת מאלה לדורון לפחתך האם יהיה מרוצה לך בזה הדורון להעביר ממך אשמתך אשר פשעת למולו או אם ישא פניך לכבדך בעבור מתן כזה אם תביא לו מבלי הקדמת פשע".

הקב"ה לא חפץ בבעלי מומים במקדשו, מהסיבה שבעינינו, עיני בשר ודם אין הדבר לרצון הוא ומבטא זלזול ואי כבוד. ונמצא שאיסור זה תלוי בהסברנו המחודש לציווי "ואהבת לרעך כמוך", אין לנו להקריב בעלי מומים, כי אין הדבר לרצוננו ולא היינו רוצים שיעשו זאת כלפינו,שהרי אדם מכובד לא יהיה חפץ במתנות הנראות פגומות וחסרות (אך מצד האמת לקב"ה, אין חוסר רצון בדבר). שנזכה תמיד לקיים את הפסוק על שני אופניו - בין אדם לחברו ובין אדם למקום.

שבת שלום!